

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Υπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξεδόθη καὶ διανεμήθη ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας εἰς ἰδιαιτερον τεῦχος τὸ ἐπόμενον περὶ Κρήτης φιλελληνικώτατον ἄρθρον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ τῶ ἀθηναϊκῶ κοινῶ ἐνθουσιώδεσταίου φιλέλληρος κ. Ἀλεξάνδρου Λαλία Πατερνόστρου, δι' οὗ κατηριάζεται ἐν πνεύματι φιλελληνικωτάτῳ ἢ ἐπὶ τοῦ κρημικοῦ ζητήματος σημερινῇ τῆς Ἰταλίας σιάσει.

Ἐκατ' αὐτάς πολὺς γίνεται λόγος ὑφ' ὅλου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ σοβαρῶν ἐπαναστατικῶν συμβάντων, τὰ ὅποια προδήλως ἀποδεικνύουσι πόσον κατέστη σπουδαῖον τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα ἐκ μέρους τῶν Κρητῶν, ὅπως αὐτοὶ ἐπιτύχωσι τὴν περιπόθητον ἔνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ὁ ἰταλικὸς τύπος, τοσοῦτον συνήθως πρόθυμος εἰς τὸ νὰ διδῇ πλήρεις εἰδήσεις περὶ τῶν πολιτικῶν ἰδίως συμβάντων, τὴν φορὰν ταύτην φαίνεται σιωπῶν μέχρι παρεξηγήσεως ἐπὶ κακεντρεχεῖα πρὸς τὸν τίμιον ἀγῶνα τῆς Κρήτης, καὶ ἀντὶ νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις περὶ τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ Νήσῳ, ἐν ἧ ἔβασίλευεν ὁ Σαφὸς Μίνως, ἀντὶ νὰ σχολιάσῃ εὐνοϊκῶς τὸ κίνημα τοῦ λαοῦ ἐκείνου, τοῦ ἐπιθυμοῦντος ν' ἀποκτήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐνώσεως, ὁ ἰταλικὸς τύπος περιωρίσθη δημοσιεύων σκελετώδη τηλεγραφήματα τοῦ ἡμιεπισήμου Πρακτορείου Στέφανη, τὸ ὅποιον, φυσικῶ τῶ λόγῳ, λίαν ἀόριστον ἰδέαν παρέχει περὶ τοῦ ζητήματος εἰς τὸ ἰταλικὸν κοινόν. Εἶνε καιρὸς ἀπεναντίας νὰ γίνωσι γνωστοὶ προδήλως οἱ πόθοι, ἡ κατάστασις καὶ ἡ θέλησις τῶν Κρητῶν καὶ νὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ πλάνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐσφαλμένη πολιτικὴ δύναται νὰ συμπαρασύρῃ τὴν Ἰταλίαν.

Ἐμετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, ἡ Κρήτη ἀεγνώρισθη ὡς πολιτεία αὐτόνομος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ρωσσίας, αἵτινες ἀπέστειλαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἴδια στρατεύματα, ὀρίσασαι ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτῶν τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον, δευτερότοκον υἱὸν τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Οἱ Κρητῆς ἐδέχθησαν τὴν χορηγηθεῖσαν αὐτοῖς αὐτονομίαν ὡς προσωρινήν, διαρκέσουσαν ἐπὶ μίαν μόνον τριετίαν, ἐλπίζοντες, ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθε-

σμίας ταύτης θὰ ἐπὶ ἤρχετο ἡ ἔνωσις. Ἐπειδὴ ἡ Ἰταλία, διὰ τοῦ ἔργου ἰδίως τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Ἀρχιναυάρχου Κανεβάρου, προσεπύθησε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τοιαύτην αὐτονομίαν, οἱ Κρήτες ἐδείχθησαν εὐγνώμονες καὶ εἰσήγαγον εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ὑποχρωτικῶς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης καὶ πάντοτε ἐπροτίμησαν τὰς ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς μετὰ τῶν Ἰταλῶν σχέσεις.

Ἡ Παραλούσιος ἐν τούτοις τῆς τριετίας, αἱ Δυνάμεις δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐκπληρώσωσι τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Κρητῶν, προτιμήσαντι νὰ ἐξακολουθήτωσι τὸ καθεστῶς, εἰς δὲ τὰς αἰτήσεις τῆς κρητικῆς Κυβερνήσεως ἀπήντησαν, ὅτι δὲν ἦτο εἰσέτι καιρὸς νὰ γίνῃ σκέψις περὶ τῆς ἑνώσεως.

«Ὁὕτω παρήλθει καὶ δευτέρᾳ τριετίᾳ τότε ἤρχισαν καθ' ὅλην τὴν νῆσον ἐπίσημοι διαδηλώσεις πρὸς διατράνωσιν ἅπαξ ἔτι τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κρητικοῦ λαοῦ τοῦ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἐπιθυμίας ἐκδηλωθείσης δι' ὑπομνήματος πρὸς τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον, ὅπως μεταβιβάσῃ οὗτος αὐτὸ πρὸς τὰς Δυνάμεις. Ὁ βασιλόπαις μετέβη εἰς Ρώμην, ἐπισκέφθη τὰς ἐκεῖ Πρεσβείας τῶν λοιπῶν προστατῶν Δυνάμεων, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσεν ὑπὲρ τῶν ἀντιπροσωπευμένων παρ' αὐτοῦ, ἀν καὶ ἐξεδήλωσεν ὑπὸ ποῖων ἰσχυρῶν φιλοπατριδῶν αἰσθημάτων ἐνεφοροῦντο οὗτοι καὶ τί ἠδύναντο νὰ πράξωσι διὰ τῆς ἀδαμάντου αὐτῶν δραστηριότητος καὶ τῆς ἀκαταβλήτου θελήσεως.

«Ἐἰς τὴν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν τῶν Δυνάμεων ἤρχισαν τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα ὑφ' ἑνὸς τῶν ἡγετῶν τῆς κρητικῆς Βουλῆς, τοῦ κ. Βενιζέλου. Ἐσχηματίσθη ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γηραιοῦ κ. Παπαγιαννάκη ἐν Θερσίφῳ, χωρὶς μικρὸν ἀπέχοντι τῶν Χανίων, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν περιφημῶν Λευκῶν Ὀρέων.

«Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἐπαναστατικὴ προπαγάνδα διεδόθη καθ' ὅλην τὴν νῆσον, τότε δὲ ὁ Διοικητὴς τῶν διεθνῶν στρατευμάτων Συνταγματάρχης Λουμπάνσκη ὤμιλησε μετὰ μερικῶν μελῶν τῆς ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ γραμματέως κ. Μάνου καὶ τοῦ κ. Φούμη, εἰπὼν αὐτοῖς, ὅτι αἱ Δυνάμεις, μὴ δυνάμεναι νὰ συγκατανεύσωσιν εἰς τὴν αἰτηθεῖσαν ἔνωσιν, ὑπεσχέθησαν νὰ χορηγήσωσιν οἰανδήποτε ἄλλην οἰκονομικὴν μεταρρύθμισιν καὶ τὴν ἀμνηστίαν εἰς τοὺς ἀντάρτας.

«Οἱ Κρήτες ἀπήντησαν εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Λουμπάνσκη μὲν ἐν μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικῶν συλλαλητήριον, συγκροτηθὲν ἐν Ἡρακλείῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Σφακιανῆ, ἀνδρὸς ἰσχυρῆς διανοίας, φιλοπατρίδος, ἀγαπωμένου ὑπὸ τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ψυχὴ πάντων τῶν ἐπαναστατικῶν κινήματων. Ὁ κ. Σφακιανῆς μετὰ θερμοῦ καὶ ἐπαγωγῶν λόγου εἶπε πόσον εἶνε εὐγενὴς ἡ αἰτία τῆς σημερινῆς ἐξεγέρσεως καὶ πόσον εἶνε ὠραῖον τὸ ὄνειρον νὰ ἴδῃ τοὺς Κρήτας εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ λαός, φλεγόμενος ὑπὸ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐκήρυξε πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἑνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλ-

λάδος. Ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου ἡ φιλόπατρις φωνὴ διεχύθη ἐφ' ὅλης τῆς νήτου καὶ παντοῦ ὑψώθη ἡ ἑλληνικὴ σημαία ἀντὶ τῆς κρητικῆς καὶ ἐψάλη ἡ πραγμάτωσις τοῦ ὄραίου ὄνειρου καὶ παντοῦ πρὸς στιγμὴν ἐφάνη ὅτι ὁ λαός, ἀνανεούμενος ἐν τῷ θριάμβῳ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἰδανικῶν, ἀνεγενᾶτο εἰς νέαν ζωὴν εἰρήνης καὶ ἀγαλλιάσεως δι' ὄραίου θαύματος ἀνθρωπίνης ἐνεργείας.

«Πρὸς στιγμὴν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν προστατῶν Δυνάμεων συνήλθον ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μὴ δώσωσιν ἀκρόασιν εἰς τὰς τῶν Κρητῶν παραφοράς, νὰ μὴ ὁμιλήσωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ ἐνώσεως καὶ νὰ τηρήσωσιν ἀντὶ πάσης θυσίας τὸ καθεστῶς τῆς αὐτονόμου Κυβερνήσεως. Ἐν Ρώμῃ δὲ ἄπαξ ἔτι περιεφρονήθη καὶ κατεπατήθη τὸ δίκαιον εὐγενοῦς καὶ ἰσχυροῦ λαοῦ, ἐν Ρώμῃ, ἥτις ὑπὸ ἐνδόξων παραδόσεων προωρίσθη δι' ἄλλο τι ἀνώτερον.

••

«Καὶ σήμερον ;

«Διὰ τοὺς Κρητας τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως δὲν εἶνε μόνον ἰδανισμός, ἀλλ' ἐπιβάλλεται ὡς ἀνάγκη ζωῆς. Ἡ Κρήτη μὲ κυβέρνησιν αὐτόνομον δὲν δύναται ν' ἀρκέσῃ εἰς ἑαυτὴν· ἐν τε τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ αὐτῆς εἶνε πολὺ ἐξηνητημένη ἕνεκα τῶν μακροχρονίων καὶ συνεχῶν ἀγώνων, ὁ δὲ προϋπολογισμός τῆς ἐκ τεσσάρων ἑκατομμυρίων ἀρκετὰ πενιχρῶς, ὅπως ἀνταποκριθῆ εἰς πάσας τὰς δαπάνας, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ κοινὸν διὰ τὰ μᾶλλον ἀναγκαῖα δημόσια ἔργα. Δὲν κατασκευάζονται σιδηρόδρομοι, δὲν ἐπισκευάζονται ὁδοί, δὲν ἀνοίγονται νέαι, δὲν βελτιοῦται ἡ κατάστασις τῶν λιμένων πρὸς μεγαλειτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου. Αἱ προστατιδὲς Δυνάμεις ἐχορήγησαν δάνειόν τι εἰς τὸ μικρὸν κρητικὸν Κράτος, ἀλλ' ἡ ἐλεημοσύνη ἐνός ἑκατομμυρίου δὲν ἴσχυσε βεβαίως ν' ἀνακουφίσῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους οἱ Κρητες δὲν θὰ σταματήσωσιν εἰς τὰ κινήματα αὐτῶν, ἕνεκα τῆς ἐπιμονῆς τῶν Δυνάμεων, ἥτις τῇ ἀληθείᾳ κατ' οὐδένα λόγον δικαιολογεῖται, οὔτε διὰ τὴν περίφημον εὐρωπαϊκὴν πολιτικὴν ἰσορροπίαν, οὔτε διὰ τὸ ἥττον περίφημον ζήτημα τῆς Μακεδονίας, διότι οὔτε ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία, καίτοι νικήτρια, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὴν παραχώρησιν αὐτονομίας εἰς τὴν Κρήτην, δύναται νῦν νὰ προβάλῃ ἀξιώσεις, νὰ προβῆ εἰς παραστάσεις καὶ ν' ἀπειλήσῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, οὔτε δὲ ἐξ ἄλλου τὸ μακεδονικὸν ζήτημα κωλύει τὴν ἐνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ τοῦτο ἐν τῷ ἀνατολικῷ ζήτηματι διεξήχθη πάντοτε μεμονωμένως.

«Λοιπόν, οἱ πεφωτισμένοι ἀντιπρόσωποι τῶν πεφωτισμένων Δυνάμεων ἐπιμένουσι, καθιστάμενοι οὕτως ἀνοήτως μισητοί ;

«Βεβαίως, ἐπαναλαμβάνω, οἱ Κρητες δὲν θὰ ὑποχωρήσωσι. Θὰ θελήσητε, ἐξοχώτατε κ. Τιτόνη, ἀληθῶς νὰ ἐνωθῆτε μετὰ τῶν πέραν τῶν Ἄλπεων συναδέλφων σας, ὅπως καταστρέψητε τὴν νῆσον τῶν Ἐπαναστατῶν ; Καὶ ἡ Ἰταλία, ἀφοῦ ἔ-

δειξε τόσην συμπάθειαν πρὸς τοὺς Κρήτας δι' ἐνὸς Ὑπουργοῦ, τοῦ κ. Κανεβάρου, ἔχοντος πλειοτέραν τὴν συνείδησιν τῶν τυχῶν τῆς πατρίδος, θὰ θελήσητε νὰ ὑποπέσητε εἰς ἀσύγνωστον ἀντίφασιν: Εἰς ὁποίας συνεπειὰς θὰ σὰς συμπαρέσφουεν ἡ ἀπερίσκεπτος ἐσφαλμένη πολιτικὴ σας, ἡ τακτικὴ τῆς ἀποβεβλακωμένης διπλωματίας σας;

« Ἡ ἐξωτερικὴ ἡμῶν πολιτικὴ, ὡς περὶ αὐτῆς ἐσχάτως ἐποιήσατο μνείαν διακεκριμένοι: τις δημοσιογράφος, ὁ Φραγκινέ, ἀπὸ τὰ κατορθώματα τῆς συνθήκης τοῦ Σεπτεμβρίου, ἔνεκεν τῶν ὁποίων αἱ ὁδοὶ τοῦ Τορίνου ἐπλημμύρῃσαν αἱμάτων, ἀπὸ τὰ ὄπλα τῶν Καραβινιέρων φοιτητῶν μέχρι τῆς ἀνοήτου προώρου ἀνακωχῆς τοῦ 1868, ἧτις ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν τοῦ Τρεντίνου, κατακτηθέντος ὑπὸ τοῦ Γαριβάλδη καὶ τοῦ Μεδίτση, ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Συεδρίῳ τοῦ Βερολίνου ἀποτυχίαν, ἧς ἔνεκεν ὁ ταλαίπωρος Κόμης Κόρτης ἐπέστρεψεν ἄπρακτος καὶ καταγέλαστος μέχρι τῆς ἀφελείας, μεθ' ἧς ἡ μεγάλη ἡρωϊκὴ ψυχὴ τοῦ Μπενεντέττη Καϊρόλη ἐπίστευσεν εἰς τὸν λόγον τιμῆς τοῦ Βαρθελεμῆ Σαιντ Ἰλαίρ, ἀπὸ τῆς διὰ τῆς Ζέκλας διόδου, ἣν ἡ Ἀγγλίαν ἠρνήθη ἡμῖν εἰς στιγμὰς κρίσιμους, μέχρι τῆς ἀπερίσκεπτου παραχωρήσεως τῆς Κασσάλας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀπὸ τῆς αὐστρорρωσικῆς συμβάσεως τοῦ Μύρστεγ, γενομένης ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, μέχρι τῆς ἀγγλογαλλικῆς συμφωνίας διὰ τὸ Μαρκόβο, συνταχθεῖσης ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχεν ἡ Ἰταλία ἐν τῇ Μεσογείῳ, ἡ ἐξωτερικὴ ἡμῶν πολιτικὴ σημεῖοι ἀναριθμητὰ προσκόμματα, πτώσεις, σκώμματα καὶ ραπίσματα.

« Ἐν Ἀνατολῇ ἡ ἐπίσημος Ἰταλία ἠκολούθησε τελευταίως πολιτικὴν γραμμὴν ἀναποφάσιστον, ἐπαμφοτερίζουσαν, ὥστε νὰ ὑποθέτῃ τις, ὅτι κυβερνῶντες εἶνε οἱ μεγαλειότεροι ἔχθροι τῆς πατρίδος. Ἴσως εἶνε οἱοὶ ὁ Καβαλόττης τοὺς ὄρισεν, παρὰ τὰ πολιτικῶν ἀνδρῶν. Τὰ γεγονότα εἰσὶ γεγονότα. Ἡ Ἰταλία, λόγου χάριν, ἡ ὁποία δύναται ν' ἀντιστῆ εἰς τὸν Παγγερμανισμόν καὶ εἰς τὸν Πανσλαυισμόν, ἔχουσα ὑπὸ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἐπήρειαν τοὺς σπουδαιότερους λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, τὸν ἑλληνικὸν καὶ τὸν ρωμουνικὸν, λαοὺς αἰθανομένους τοὺς ἐνδομύχους δεσμοὺς ἀληθοῦς μετ' αὐτῆς ἀδελφότητος ἀδιαφθόρου, προτιμᾷ αὐτὴ νὰ παραγκωνίζηται ὡς φοβουμένη ἑαυτήν, ὡς μὴ ἔχουσα τὴν συνείδησιν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς σπουδαιότητος. Καὶ ἐν τούτοις ὁ ρωμουνικὸς λαὸς ἐνοῦται ἐπισήμως μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ ὁ ἑλληνικὸς ἔτι, ὁ ὁποῖος εἶνε τὸ στοιχεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, κλίνει πρὸς τὴν Αὐστρίαν, ὅπως λάβῃ τὰς ἠθικὰς ἐκείνας βοηθείας, πρὸ πάντων νῦν, ὅτε ἡ Ἰταλία, ἀνυπότακτος φερομένη, φαίνεται, ὅτι δὲν θέλει νὰ χορηγήσῃ τοιαύτας εἰς αὐτὸν βοηθείας, πλειότερον ἢ ἄλλοτε ἀναγκαίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, νῦν ὅτε τὸ μακεδονικὸν ζήτημα βαίνει πρὸς τινὰ λύσιν.

« Ὁ Ὑπουργὸς κ. Τιτόπου ὁμιλεῖ περὶ εἰρήνης ἐν Ἀνατολῇ, ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Αὐστρίαν, ἀλλὰ διεθρυλήθη, ἐὰν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, περὶ αὐστροελληνικῆς συμφωνίας ἐπὶ τοῦ ἡπειροαλβανικοῦ ζητήματος, ἐνῶ ἡ Ἰταλία, ἧτις ὑπεχρεώθη πράγματι δι' ἐν τοιοῦτον ζήτημα, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ

σοβαράν συμφωνίαν μετὰ τῆς Αὐστρίας, ἐκτός ἐάν θεωρηθῆ ὡς τοιαύτη ἡ περίφημος συμφωνία, ἢ κλεισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Βισκόντη Βενόστα.

«Ἐν τούτοις ἡ Αὐστρία εἰδείξεν, ὅτι διάκειται ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτῆς ἐν τῷ ἀλβανικῷ ζητήματι, ὅταν ἀπέκλεισε σχεδὸν τὸ βιλαγιέτιον τῶν Σκοπίων ἐκ τῆς διοργανώσεως τῆς χωροφυλακῆς, τῆς διοικουμένης ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Δὲ Τζώρτζη.

«Καὶ νὰ λέγωμεν:—Τίς ἔσχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ ὄνειρευθῆ τὸν ἰταλικὸν θρίαμβον ἐν τῇ Ἀνατολῇ; ὀμιλοῦντες περὶ ἐνὸς βιβλίου ἐσχατῶς δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ Πλὸν τῶν Παρισίων, ὑπὸ τὸν τίτλον α' Ἀνατολικῆ Ὀμοσπονδία ὡς λύσις τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος».

«Ἄλλο τι παρὰ ἰταλικὸς θρίαμβος! Οἱ ἡμέτεροι κυβερνήται δὲν κατορθοῦσιν ἄλλο εἰμὴ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐν Ἀνατολῇ ἰταλικοῦ γοήτρου, τοῦ ἰταλικοῦ κύρους καὶ τῶν ἰταλικῶν συμπαθειῶν. Ἐνῶ ἐν Πετροπόλει, ὡς εἶπεν ὁ Ἰ. Μπόδιο, μελετᾶται ὀλόκληρον τὸ σλαβικὸν πρόβλημα καὶ ἐν Βερολίῳ ὀλόκληρον τὸ γερμανικόν, τὸ ὑναντίον ἐν Ρώμῃ οὐδεμίαν σκέψιν γίνεται περὶ τοῦ λατινικοῦ προβλήματος, καὶ τοῦτο ἰδίως συμβαίνει, ἐπειδὴ εἰς τὰς κενὰς ὑπουργικὰς κεφαλὰς, διὰ νὰ ἐπαυαλάσωμεν τὴν φράσιν τοῦ Ἰμβριάνη, «δὲν ὑπάρχουσι περιεχόμενα». Διὰ τοῦτο ἡ ἐπίσημος Ἰταλία ἐν τῇ παρουσίᾳ καταστάσει τοῦ κρητικοῦ ζητήματος δὲν ἐνθυμεῖται, ὡς ὄφειλε, μίαν ἀξιωματικὴν χρονολογίαν τῆς ἱστορίας τῆς, ἐκείνην τοῦ 1894, ἣτις νοθετεῖ, ὅτι οὐδὲποτε κηδεμονία καταργεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν.

«Ἄφ' ἑτέρου δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ πολιτικῶν συμφερόντων, περὶ μεγάλων συγκρούσεων, περὶ τρομερῶν ἀπειλῶν διὰ τὴν περίφημον διεθνή συμφωνίαν, ὅχι, καὶ οὔτε περὶ τῆς Κρήτης, περὶ ἐνὸς μικροτάτου κράτους, τείνοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν συστηματοποίησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ διοικήσεως. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ὅλος διαφόρου πράγματος· πρόκειται περὶ ἀρχῶν ἐθνικότητος, ἀς οὐδεὶς δύναται νὰ προσβάλλῃ καὶ νὰ καταπατήσῃ. Ἡ νῆσος Κρήτη οὐδαμῶς ἰσχύει· ἰσχύουσιν ὅμοιαι καὶ ἐπιβάλλονται αἱ τοιαῦται ἀρχαί, αἵτινες πρὸ αἰῶνων, ἀπὸ τοῦ 1668, διέφλεξαν τὸν κρητικὸν λαόν, ὅστις πάντοτε διακαῶς ἐπόθησε τὴν ἐλληνικὴν ἐθνικότητα, ὃ περ ἐστὶ δικαίωμα καὶ καύχημα αὐτοῦ, θὲ θελήσωσιν οἱ σημερινοὶ προαγωγεῖ τῆς πολιτικῆς ν' ἀποπειραθῶσι κατὰ τῆς ἱερᾶς ἀρχῆς τῆς ἐθνικότητος, ἐκ φόβου μὴ ὁ Σουλτᾶνος κακοστομαχίῃ ὑπὸ τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Ἐὰν θελήσωσι τοῦτο, ἀς μεταβῶσιν ἀλλαχοῦ, ἀλλ' οὐχί, ὅπου ὁ Ματσίνης ὑπέδειξε τὴν λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος: «Ὀμοσπονδία τοῦ Αἴμου δι' Ἀνεξαρτήτων Κρατῶν», «Ἑλληνικὴ ἐνότης», «Κωνσταντινουπόλις, πόλις ἐλευθέρα καὶ ἀμφικτυονικὴ».

«Οὐχί ἐν Ρώμῃ, ἣτις εἰδίδασκεν, ὅτι πᾶσα ἰδεώδης διεκδίκησις δηλοῖ ἀναζωπύρωσιν τῆς ἱστορίας, καὶ ὅπου πᾶς ἄνθρωπος, εἰς οἰονδήποτε γένος καὶ ἂν ἀνήκῃ, ὄφειλε νὰ μάχεται ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

«Ἐὰν αἱ Δυνάμεις ἐπιμένωσιν ἐκ τῆς αἰωνίου πόλεως ν' ἀποπνίξωσι καὶ ν' ἀποσβέσωσι τὰ κρητικὰ ἰδεώδη, οἱ λαοὶ δύνανται νὰ συνασπισθῶσι καὶ νὰ ἐπιστεύωσι τὴν λύσιν, οἱ Ἰταλοὶ δὲ ἐν τῇ κραυγῇ «Ζήτω ἡ ἐλληνικὴ Κρήτη! θὰ φανῶσιν ἀντάξιοι τοῦ Μακιαβέλη ἀπόγονοι».